
MONOGRAFIE PRAWNICZE

OCHRONA PRAWNA
KONSUMENTA
NA RYNKU MEDIÓW
ELEKTRONICZNYCH

Redaktorzy
MARIA KRÓLIKOWSKA-OLCZAK
BEATA PACHUCA-SMULSKA

Wydawnictwo C.H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

OCHRONA PRAWNA KONSUMENTA NA RYNKU MEDIÓW
ELEKTRONICZNYCH

Redaktorzy

Maria Królikowska-Olczak
Beata Pachuca-Smulska

Polecamy nowości w serii Monografie Prawnicze:

prof. dr hab. *Maria Królikowska-Olczak*, dr *Beata Pachuca-Smulska*

**OCHRONA KONSUMENTA W PRAWIE POLSKIM
I UNII EUROPEJSKIEJ**

dr *Mateusz Dróżdż*

**ZAWARCIE UMOWY W DRODZE OFERTY NA PODSTAWIE
KONWENCJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH O UMOWACH
MIĘDZYNARODOWEJ SPRZEDAŻY TOWARÓW**

dr *Julia Chlebny*

**WYNALAZEK PRACOWNICZY – STUDIUM
PRAWNOPORÓWNAWCZE**

dr *Karolina Muchowska-Zwara*

**PRAWNE PROBLEMY FUNKCJONOWANIA KONSORCJÓW
UCZESTNICZĄCYCH W OBRODZIE REGULOWANYM PRZEZ
PRAWO ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH**

dr *Bartłomiej Gadecki*, dr hab. *Wiesław Pływaczewski*

**OCHRONA DZIEDZICTWA KULTURALNEGO
I NATURALNEGO. PERSPEKTYWA PRAWNA
I KRYMINOLOGICZNA**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

OCHRONA PRAWNA
KONSUMENTA
NA RYNKU MEDIÓW
ELEKTRONICZNYCH

Redaktorzy

MARIA KRÓLIKOWSKA-OLCZAK
BEATA PACHUCA-SMULSKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2015

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa: prof. UG dr hab. Andrzej Powalowski

Publikacja dofinansowana przez
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2015**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-7932-6

ISBN e-book 978-83-255-7933-3

Spis treści

Wstęp	XIII
Notki biograficzne	XVII
Wykaz skrótów	XXIII
Wykaz literatury	XXIX

Część I. Przyszłość prawa konsumenckiego na rynku cyfrowym

Rozdział 1. Konsument na jednolitym rynku cyfrowym	3
§ 1. Wprowadzenie	3
§ 2. Geneza jednolitego rynku cyfrowego	4
§ 3. Jednolity rynek cyfrowy – nowa jakość dla konsumentów	7
§ 4. Zapewnienie konsumentom łatwiejszego dostępu do towarów i usług cyfrowych w całej Europie	8
§ 5. Zapobieganie nieuzasadnionemu blokowaniu geograficznemu	10
§ 6. Ceny usług przesyłek transgraniczną barierą dla jednolitego rynku .	12
§ 7. Kultura na jednolitym rynku cyfrowym	13
§ 8. Konsument jako podmiot sieci cyfrowej i usług innowacyjnych	15
§ 9. Podsumowanie	18
Rozdział 2. Świadczenie wyłącznie elektroniczne w nowym prawie konsumenckim Unii Europejskiej	19
§ 1. Wprowadzenie	19
§ 2. Handel elektroniczny	19
§ 3. Świadczenie wyłącznie elektroniczne	23
§ 4. Elektroniczny obrót konsumencki	26
§ 5. Podsumowanie	33

Część II. Zagubienie konsumenta w świecie mediów elektronicznych

Rozdział 3. Czy reklama zobowiązuje? Treści zamieszczane w reklamach, które wchodzą do umowy zawartej z konsumentem. Uwagi na tle nowelizacji przepisów KC o rękojmi	37
§ 1. Wprowadzenie	37
§ 2. Wada fizyczna rzeczy sprzedanej	40
§ 3. Charakter prawny zapewnienia publicznego	42

§ 4. Przedmiot publicznych zapewnień	46
§ 5. Publiczny charakter zapewnień	50
§ 6. Podmioty składające publiczne zapewnienia	53
§ 7. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność sprzedawcy	58
§ 8. Podsumowanie	60
Rozdział 4. Niebezpieczeństwo produktów medialnych	63
§ 1. Wprowadzenie	63
§ 2. Reklama produktów leczniczych	64
§ 3. Reklama pozostałych produktów	68
§ 4. Podsumowanie	70
Rozdział 5. Reklama suplementów diety	73
§ 1. Wprowadzenie	73
§ 2. Reklama żywności	74
§ 3. Ograniczenia w reklamie suplementów diety	79
§ 4. Podsumowanie	85
Rozdział 6. Lokowanie produktu a rozszerzenie obowiązku informacyjnego wobec konsumenta	87
§ 1. Wprowadzenie	87
§ 2. Obowiązki informacyjne wobec konsumenta wynikające z KC	89
§ 3. Obowiązki informacyjne wynikające z lokowania produktu a ustawa o prawach konsumenta	92
§ 4. Lokowanie produktu a regulacje w Stanach Zjednoczonych	99
§ 5. Podsumowanie	100
Rozdział 7. Zagubienie konsumenta w świecie mediów	103
§ 1. Wprowadzenie	103
§ 2. Konsument i jego chronione prawnie interesy	104
§ 3. Prawa konsumenta w świecie mediów	108
§ 4. Konsument a nierzetelne informowanie	112
§ 5. Podsumowanie	115
Część III. Gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych	
Rozdział 8. Działania na zbiorach typu <i>big data</i> z perspektywy ochrony praw e-konsumenta	119
§ 1. Wprowadzenie	119
§ 2. Eksploatacja danych, konkurowanie analityką	124
§ 3. Profilowanie konsumenta i przewidywanie zachowań konsumentekich	129
§ 4. Wybrane modele ochrony danych	136
§ 5. Podsumowanie	146

Rozdział 9. Powierzenie przetwarzania osobowych danych medycznych pacjenta	149
§ 1. Wprowadzenie	149
§ 2. Definicje	149
§ 3. Zakaz przetwarzania danych osobowych	150
§ 4. Powierzenie przetwarzania danych osobowych	151
§ 5. Powierzenie przetwarzania osobowych danych medycznych	153
§ 6. Powierzenie przetwarzania osobowych danych medycznych a ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta	155
§ 7. Podsumowanie	157
Rozdział 10. Ochrona danych osobowych konsumenta – wybrane zagadnienia procesowe	161
§ 1. Wprowadzenie	161
§ 2. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych i jego kompetencje	162
§ 3. Kompetencje GIODO do władczego rozstrzygania spraw indywidualnych	165
§ 4. Środki prawne służące ochronie danych osobowych konsumenta ...	167
§ 5. Informowanie konsumenta o przysługujących mu środkach prawnej ochrony danych osobowych	171
§ 6. Dezinformacja ograniczająca prawa konsumenta	174
§ 7. Podsumowanie	176
Część IV. Aukcja internetowa, ochrona dóbr osobistych oraz klauzule niedozwolone w umowach zawieranych przez Internet	
Rozdział 11. Klauzule niedozwolone w umowach zawieranych przez Internet	181
§ 1. Wprowadzenie	181
§ 2. Umowy zawierane na odległość	182
§ 3. Handel elektroniczny (<i>e-commerce</i>)	182
§ 4. Niedozwolone klauzule w handlu elektronicznym	183
I. Badanie treści wzorca umownego	183
II. Grupy klauzul niedozwolonych	185
1. Sąd właściwy dla rozstrzygania sporów	185
2. Zastrzeżenie prawa do zmiany regulaminu lub jego interpretacji	185
3. Rękojmia	186
4. Wyłączenie odpowiedzialności za błędne opisy towaru	188
5. Wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej	189
6. Uprawnienie konsumenta do odstąpienia od umowy	190

7. Odmowa realizacji świadczenia	192
§ 5. Podsumowanie	193
Rozdział 12. Klauzule odmowy realizacji złożonego przez konsumenta zamówienia w transakcjach typu <i>business to consumer</i>	195
§ 1. Wprowadzenie	195
§ 2. Związanie konsumenta umowami typu <i>business to consumer</i>	196
§ 3. Przesłanki uznania klauzul za niedozwolone	198
§ 4. Stanowisko judykatury wobec klauzul odmowy realizacji zamówienia	200
§ 5. Podsumowanie	204
Rozdział 13. Aukcja internetowa – rozterki prawne uczestników	207
§ 1. Wprowadzenie	207
§ 2. Zastosowanie do aukcji internetowych przepisów Kodeksu cywilnego o trybach zawierania umów	208
I. Administrator internetowej platformy aukcyjnej	208
II. Uczestnicy aukcji internetowej	210
1. Aukcje „kup teraz” (sprzedaż po stałej cenie)	210
2. Aukcje licytacyjne	211
2.1. Jedność miejsca i czasu aukcji	213
2.2. Wystawienie towarów na aukcji	213
2.3. Związanie ofertą	215
2.4. Przybicie	216
§ 3. Błąd jako podstawa uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego na aukcji internetowej	218
§ 4. Zastosowanie regulacji ochrony praw konsumenta	219
§ 5. Podsumowanie	220
Rozdział 14. Ochrona wizerunku konsumenta w Internecie – regulacje ustawowe a orzecznictwo sądowe	223
§ 1. Wprowadzenie	223
§ 2. Definicja dóbr osobistych	224
§ 3. Ochrona wizerunku	226
§ 4. Dozwolony użytek	229
I. Działalność publiczna	231
§ 5. Brak możliwości zidentyfikowania danej osoby	233
§ 6. Sankcje	234
§ 7. Pojęcie bezprawności	235
§ 8. Legitymacja czynna	236
§ 9. Legitymacja bierna	236
§ 10. Ciężar dowodu	239
§ 11. Podsumowanie	240

Rozdział 15. Opinie blogerów i komentarze na forach a dobra osobiste przedsiębiorcy. Granice krytyki konsumenckiej w Internecie	243
§ 1. Wprowadzenie	243
§ 2. Problem wyważenia różnych interesów	244
§ 3. Kryteria oceny wypowiedzi godzących w dobra osobiste przedsiębiorcy	246
§ 4. Działalność blogerów i użytkowników forum internetowego a ochrona praw konsumentów	249
§ 5. Podsumowanie	252
Część V. Metody rozwiązywania sporów konsumentów z przedsiębiorcami	
Rozdział 16. Pozasądowe dochodzenie roszczeń przez konsumenta za pośrednictwem Internetu	255
§ 1. Wprowadzenie	255
§ 2. Ewolucja regulacji ADR w UE	256
I. Prawo do sądu – podstawowe prawo konsumenta	256
II. Ewolucja regulacji pozasądowego rozstrzygania sporów konsumenckich w społeczeństwie informacyjnym	259
III. Zielona Księga z 2002 r.	262
IV. Dyrektywa 2008/52/WE	263
V. Badania wykorzystania ADR w Unii Europejskiej w latach 2009–2011	264
§ 3. Nowe regulacje prawne w zakresie pozasądowego dochodzenia roszczeń w UE – dyrektywa 2013/11/UE i rozporządzenie Nr 524/2013	266
§ 4. Określenie pozasądowego rozstrzygania sporów ODR	267
§ 5. Organizacja ODR w rozporządzeniu Nr 524/2013/UE oraz dyrektywie 2013/11/UE	268
§ 6. Procedura ODR i postępowanie przed podmiotami ADR	269
I. Rola platform ODR w procedurze ADR – uwagi wprowadzające	269
II. Przebieg procedury z udziałem platformy ODR	272
III. Umowa o arbitraż oraz umowa o mediację jako podstawa ADR	276
IV. Rozpoznanie sporu przez podmiot ADR	279
§ 7. Podsumowanie	283
Rozdział 17. Badanie przestrzegania przepisów o jurysdykcji krajowej w sprawach konsumenckich w świetle rozporządzenia Nr 1215/2012	287
§ 1. Wprowadzenie	287

§ 2. Wybrane zagadnienia badania jurysdykcji w sprawach konsumentkich przed sądem orzekającym w świetle rozporządzenia Nr 1215/2012	289
I. „Niewdanie się w spór”	290
II. „Wdanie się w spór”	292
III. Podniesienie zarzutu braku jurysdykcji	294
IV. Pouczenie konsumenta – art. 26 ust. 2 rozporządzenia Nr 1215/2012	296
1. Charakter pouczenia	296
2. Skutki prawne braku pouczenia w postępowaniu w państwie pochodzenia	298
V. Konkluzja	300
VI. Konieczność ustalenia terminowego doręczenia pozwu umożliwiającą pozwanemu możliwość przygotowania obrony	301
§ 3. Kontrola jurysdykcji pośredniej w państwie członkowskim uznającym lub wykonującym orzeczenie	301
I. Rys historyczny	302
1. Konwencja brukselska i lugańska	302
2. Rozporządzenie Nr 44/2001	303
II. Regulacja rozporządzenia Nr 1215/2012	305
III. Uwzględnienie przesłanki odmowy na zarzut czy z urzędu	306
IV. Wniosek o wydanie orzeczenia stwierdzającego, że nie zachodzą podstawy do odmowy uznania	309
V. Procedura kontroli przed polskim sądem	310
§ 4. Podsumowanie	311

Część VI. Ochrona konsumenta w segmentach współczesnej gospodarki

Rozdział 18. Ochrona konsumentów usług turystycznych nabywanych drogą elektroniczną w prawie Unii Europejskiej	315
§ 1. Wprowadzenie	315
§ 2. Ochrona konsumentów imprez turystycznych	316
§ 3. Ochrona konsumentów usług łączonych przez organizatora lub sprzedawcę na życzenie klienta	318
§ 4. Ochrona konsumentów tzw. pakietów dynamicznych	319
§ 5. Ochrona konsumentów na gruncie projektowanej dyrektywy w sprawie imprez turystycznych i aranżowanych usług turystycznych	320
§ 6. Podsumowanie	327

Rozdział 19. Ochrona konsumenta w umowie ubezpieczenia zawartej z pośrednictwem Internetu w świetle prawa Unii Europejskiej oraz ustawy z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta	329
§ 1. Wprowadzenie	329
§ 2. Ochrona konsumenta w umowie ubezpieczenia zawartej za pośrednictwem Internetu w prawie Unii Europejskiej	331
§ 3. Ochrona konsumenta strony umowy ubezpieczenia zawartej za pośrednictwem Internetu w ustawie o prawach konsumenta	336
§ 4. Podsumowanie	340
Rozdział 20. Zawieranie umów przez banki z konsumentami, ze szczególnym uwzględnieniem składania oświadczeń woli na podstawie art. 7 PrBank	343
§ 1. Wprowadzenie	343
§ 2. Zawieranie umów przez banki z konsumentami	345
§ 3. Obowiązki kredytodawcy przed zawarciem umowy o kredyt konsumentki	346
§ 4. Sposób zawarcia umowy	347
§ 5. Oświadczenia składane drogą elektroniczną	350
§ 6. Podsumowanie	352
Rozdział 21. Umowy o dostarczanie energii elektrycznej zawierane z konsumentem	353
§ 1. Wprowadzenie	353
§ 2. Umowy o dostarczanie energii elektrycznej i formy ich zawierania .	354
§ 3. Wymagania dotyczące umów o dostarczanie energii elektrycznej	358
§ 4. Ochrona konsumenta w świetle ustawy o prawach konsumenta	361
§ 5. Podsumowanie	364
Rozdział 22. Rynek e-papierosów. Analiza prawna i kryminologiczna zjawiska	367
§ 1. Wprowadzenie	367
§ 2. Kontrowersje wokół e-papierosów	370
§ 3. Rynek e-papierosów w świetle regulacji krajowych, unijnych oraz międzynarodowych	373
§ 4. Nowa dyrektywa tytoniowa wobec e-papierosów	375
§ 5. Perspektywy rynku e-papierosów w Polsce	378
§ 6. Podsumowanie	380
Rozdział 23. Rynek „dopalaczy” w Internecie a ochrona konsumenta	383
§ 1. Wprowadzenie	383
§ 2. Pojęcie „dopalaczy”	384
§ 3. Dopalacze a regulacje prawne – podstawowe założenia	386

§ 4. Sprzedaż „dopalaczy” w Internecie – charakterystyka zjawiska	393
§ 5. Przeciwdziałanie zjawisku „dopalaczy”	400
§ 6. Podsumowanie	404
Rozdział 24. Ochrona małoletnich użytkowników gier wideo w prawie Unii Europejskiej	405
§ 1. Wprowadzenie	405
§ 2. Podstawy prawne w zakresie ochrony małoletnich użytkowników gier wideo	406
§ 3. Akty prawa polskiego w zakresie ochrony małoletnich użytkowników gier wideo	413
§ 4. Skuteczność stosowanych obecnie środków ochrony małoletnich użytkowników gier wideo	414
§ 5. Podsumowanie	415
Rozdział 25. Ochrona konsumentów w regulacji unijnej dotyczącej utworów osieroconych	417
§ 1. Wprowadzenie	417
§ 2. Pojęcie konsumenta i przedsiębiorcy w regulacji dotyczącej utworów osieroconych	418
§ 3. Gospodarka oparta na wiedzy a konieczność zapewnienia konsumentom prawnej ochrony na rynku praw autorskich	421
§ 4. Ochrona praw konsumentów w dyrektywie 2012/28/UE	422
§ 5. Podsumowanie	425
Rozdział 26. Ochrona konsumenta książek i prasy w formie elektronicznej	427
§ 1. Wprowadzenie	427
§ 2. Pojęcie treści cyfrowych	429
§ 3. Obowiązki informacyjne dostawcy treści cyfrowych	430
I. Funkcjonalność treści cyfrowych	431
II. Interoperacyjność	432
III. Sposób przekazywania informacji i jej zakres	432
§ 4. Prawo odstąpienia od umowy i jego wyłączenia	433
§ 5. Podsumowanie	435
Indeks rzeczowy	439

Wstęp

Rozwój rynku mediów elektronicznych skłania do spojrzenia na ochronę prawną konsumenta globalnie przez pryzmat rozwoju techniki cyfrowej. Szybko rozwijający się rynek cyfrowy przyczynił się do wydania szeregu dokumentów, które stały się podstawą budowania nowoczesnej gospodarki technologicznej w Unii Europejskiej. Komisja Europejska opublikowała „Europejską Agendę Cyfrową 2020”, która zakłada lepsze wykorzystywanie potencjału technologii informacyjnych i komunikacyjnych dla wsparcia innowacji, wzrostu gospodarczego i postępu. Rynek cyfrowy daje bowiem nieograniczone możliwości gospodarcze zarówno przedsiębiorcom, jak i konsumentom. Techniki teleinformatyczne, w tym sieci elektroniczne nie tylko wykształciły nowy rodzaj świadczeń tzw. świadczenia wyłącznie elektroniczne, ale stały się impulsem do dyskusji na temat przyszłości prawa konsumenckiego w społeczeństwie informacji, wiedzy i sieci.

Część I monografii, obejmująca sześć rozdziałów wprowadza w strategię jednolitego rynku cyfrowego z punktu widzenia ochrony konsumentów i ich roli w budowaniu nowoczesnej gospodarki cyfrowej dla Europy (*Beata Pachuca-Smulska*). Trudno nie zauważyć rosnącej liczby konsumentów w sieci oraz digitalizacji dóbr wykorzystywanych w życiu codziennym, które nazywa się świadczeniami wyłącznie elektronicznymi, realizowanymi w ramach bezpośredniego handlu elektronicznego (*Anna Górska*).

W części II przybliżono problemy, które powodują zagubienie konsumenta w świecie mediów (*Renata Tanajewska*). Wskazuje się na niebezpieczeństwo produktów medialnych, wymieniając reklamę i zadając pytanie, czy reklama to produkt niebezpieczny (*Agnieszka Malarewicz-Jakubów*). W ostatnich latach wzrosło w Polsce zainteresowanie suplementami diety, a konsumenci w swoich decyzjach zakupu suplementów ulegają wpływom reklamy, często nie mając rzetelnej informacji na temat tych środków (*Irena Ozimek, Natalia Przeździecka-Czyżewska*). Na tle nowelizacji przepisów KC o rękojmi pojawiają się pytania o treści zamieszczone w reklamach, które wchodzi do umowy zawartej z konsumentem. Szczególnym rozwiązaniem przeznaczonym do stosowania w obrocie konsumenckim jest odpowiedzialność sprzedawcy za właściwości rzeczy wynikające z publicznych zapewnień składanych przez producenta i *quasi*-producentów oraz ich przedstawicieli (*Jerzy Krzynówek*). W świetle zmian w KC wprowadzonych ustawą z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta skoncentrowano się również na wzajemnych relacjach pomiędzy konsumentem, przedsiębiorcą jako producentem i przedsiębiorcą sprzedawcą w zakresie lokowania produktu oraz na zagadnieniu czy zapewnie-

nie publiczne i działania promocyjne w postaci lokowania prowadzi do jakichkolwiek roszczeń (*Edyta Sokalska, Magdalena Zielińska*).

Osią rozważań zawartych w części III książki jest analiza ram prawnych związanych z gromadzeniem i przetwarzaniem danych osobowych w zakresie ochrony praw e-konsumenta poprzez wnikliwą analizę działania na zbiorach typu *big data* (*Szymon Michał Buczyński*) oraz powierzeniem przetwarzania danych medycznych pacjenta w Internecie (*Jakub Rzymowski*). Warto zauważyć, że konsument korzystający z możliwości, jakie daje Internet ma realnie ograniczoną możliwość skorzystania z gwarantowanej przez prawo ochrony swoich danych osobowych (*Agnieszka Korzeniowska-Polak*).

Dynamiczny rozwój Internetu zdeterminował pojawienie się nowych aktywności społeczno-gospodarczych, wpływając również na sposób zawierania umów. Część IV monografii otwiera problematyka klauzul niedozwolonych w umowach zawieranych przez Internet (*Ewa Lewandowska*). Zagadnienie wydaje się istotne w związku z lawinowo rosnącą liczbą postanowień abuzywnych ujętych w tej materii w Rejestrze Klauzul Niedozwolonych, jak też wejściem w życie ustawy o prawach konsumenta i nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Klauzule ochrony realizacji złożonego przez konsumenta zamówienia w transakcjach typu *business to consumer* (*Michał Hejbudzki*) to kolejne opracowanie wskazujące na skalę możliwości związanych z wykorzystaniem Internetu jako medium, przy wykorzystaniu którego zawierane są czynności prawne. W praktyce handlu elektronicznego, jak podnosi *Sylvia Lazarewicz* w następnym tekście, znaczącą rolę odgrywają dziś aukcje organizowane w sieci. Na tym tle prowadzone jest rozważanie miejsca tradycyjnych instytucji prawa cywilnego oraz ochrony konsumentów w procedurze zawierania umów w trybie aukcyjnym. Zawarte w tej części wywody zamykają opracowania dotyczące opinii blogerów i komentarzy na forach przez pryzmat dóbr osobistych przedsiębiorcy, z uwzględnieniem granic krytyki konsumentkiej (*Katarzyna Ciuckowska-Leszczewicz*) oraz ochrona wizerunku konsumenta w Internecie z wykorzystaniem regulacji ustawowych i orzecznictwa sądowego (*Maria Jasińska*).

Przyjęcie dwóch fundamentalnych aktów prawnych z punktu widzenia pozasądowych metod rozwiązywania sporów konsumentów z przedsiębiorcami: dyrektywy 2013/11/UE oraz rozporządzenia Nr 524/2013/UE, które zmierzają do wzmocnienia ochrony konsumentów i realizacji postanowień Traktatu o funkcjonowaniu UE, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Karty Praw Podstawowych, stanowi przedmiot dociekań części V monografii. Celem przyjętych rozwiązań prawnych jest stworzenie wysokiego poziomu ochrony konsumentów na rynku wewnętrznym przez budowanie mechanizmów zapewniających konsumentom dostęp do sądu oraz przyjęcie warunków do dobrowolnego składania skarg na zachowania przedsiębiorców do podmiotów oferujących alternatywne metody rozstrzygania sporów (*Anna Franusz, Beata Pachuca-Smulska*). Badanie przestrzegania przepisów o jurysdykcji krajowej w sprawach konsumenckich w państwie wykonania stanowi w świetle europejskich norm jurysdykcyjnych ważne odstępstwo od zasady swobodnego przepływu orzeczeń (*Jacek Kudła*). Celem szczególnej ochrony konsumenta, badanie przestrzegania jurysdykcji

może mieć miejsce dwukrotnie – na potrzeby procesu przed sądem w państwie pochodzenia, oraz przed sądem w państwie wezwanym, w razie złożenia przez konsumenta wniosku o odmowę uznania lub wykonania orzeczenia, względnie wniosku o stwierdzenie braku podstaw do odmowy uznania.

Opracowania części VI monografii odnoszą się do ochrony konsumenta w różnorodnych dziedzinach. Obejmują: usługi i imprezy turystyczne nabywane drogą elektroniczną (*Katarzyna Frączak*), umowy ubezpieczenia zawarte za pośrednictwem Internetu (*Wioleta Baranowska-Zajęc*), umowy bankowe o kredyt konsumencki (*Jakub Jan Zięty*), umowy o dostarczanie energii elektrycznej zawierane z konsumentem (*Magdalena Brodawka*). Przedmiotem analizy tej części jest także dynamicznie rozwijający się rynek „dopalaczy” w Internecie (*Anna Chodorowska*). Ze względu na potencjalne niebezpieczeństwo tych produktów, ich obecność w obrocie stała się wyzwaniem zarówno dla organów ścigania, jak i służby zdrowia w kwestii sądowej i toksykologicznej identyfikacji nowych produktów, szybkiej oceny ryzyka oraz wprowadzenia środków kontroli. Do najmłodszych segmentów współczesnej gospodarki należy rynek e-papierosów (*Wiesław Pływaczewski*). W rozdziale tym przedstawiono współczesne uwarunkowania branży tytoniowej, wskazując na źródła pojawiających się konfliktów pomiędzy producentami e-papierosów oraz koncernami tytoniowymi i farmaceutycznymi. Nie pominięto problemów odnoszących się do zagrożeń identyfikowanych przez nauki kryminologiczne jako czyny zabronione. Do nich można zaliczyć fałszerstwa, oszustwa, korupcję oraz przemyt. Kolejny rozdział poświęcono ochronie małoletnich użytkowników gier wideo (*Kamil Olczak*). Konsument może korzystać z wirtualnego świata na komputerach osobistych, specjalnych automatach, konsolach do gier, telewizorach, telefonach komórkowych oraz innych mobilnych urządzeniach nazywanych łącznie platformami sprzętowymi. Mimo że gry wideo prezentują często treści nieodpowiednie, zwłaszcza w zakresie przemocy czy erotyki unijne regulacje prawne nie odnosiły się do ochrony osób małoletnich. Pojawia się również potrzeba dostosowania istniejących regulacji do nowych okoliczności w odniesieniu do praw autorskich dzieł funkcjonujących w Internecie (*Agata Sobusiak*). Zaakcentować trzeba, że unijny prawodawca postawił sobie za zadanie uregulowanie rynku dzieł osieroconych, a ochronę konsumenta potraktował jako jeden z celów przyjętej regulacji. Unormowanie praw autorskich w Internecie, dotychczas znikome, jest istotne nie tylko dlatego, że pozwala na osiągnięcie pewnych celów gospodarczych i chroni przyjęte przez społeczeństwo wartości, ale również dlatego, że kształtuje akceptowane przez ogół wartości. Zjawisko społeczeństwa informacyjnego i technologii komunikacyjno-informacyjnych jest efektem rozwoju Internetu oraz mobilnych urządzeń elektronicznych, które odnosi się także do kierowanej do konsumentów oferty w zakresie czytelnictwa. W związku z rozwojem rynku e-booków oraz e-gazet pojawia się problem zapewnienia ochrony konsumentom. W zakresie korzystania z elektronicznych książek, gazet i czasopism regulacje prawne słusznie określają jedynie ramowo pojęcie treści cyfrowych, funkcjonalności i interoperacyjności (*Anna Górczyńska*).

Publikacja adresowana jest do prawników, ekonomistów, informatyków, urzędników, przedsiębiorców i konsumentów, nauczycieli akademickich i studentów, wszystkich, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę w zakresie ochrony konsumentów w świecie mediów elektronicznych.

Maria Królikowska-Olczak

Olsztyn, grudzień 2015 r.

Notki biograficzne

Wioleta Baranowska-Zajac – doktor nauk prawnych, aplikant radcowski przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Łodzi, absolwentka studiów podyplomowych Fundusze UE w Uniwersytecie Łódzkim i studiów podyplomowych Ubezpieczenia w Akademii Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie i Polish-British School of Insurance (dyplom polsko-angielski), stypendystka Uniwersytetu w Bresci we Włoszech (2012 r.) oraz Uniwersytetu w St. Gallen w Szwajcarii, Rządu Szwajcarii i Komisji Weneckiej Rady Europy (2010 r.), autorka publikacji z zakresu prawa działalności gospodarczej przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, prawa ubezpieczeń gospodarczych, prawa konkurencji i prawa ochrony konsumentów, prelegent na międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, pracownik kancelarii radców prawnych, pracownik administracji samorządowej.

Magdalena Brodawa – doktorantka w Katedrze Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Szymon Michał Buczyński – doktorant w Katedrze Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Przygotowuje dysertacje pod opieką naukową dr hab. Wiesława Pływaczewskiego, prof. UWM. W pracy naukowo-badawczej koncentruje się na zagadnieniu white collar crimes, kryminologii kulturowej, ekokryminologii i problematyce ochrony dziedzictwa kulturowego. Autor oraz współautor szeregu publikacji w tym prac wyróżnianych przez Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne. Stypendysta Fundacji Fulbrighta oraz Fundacji im. Lesława A. Pagi.

Anna Chodorowska – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Autorka kilkudziesięciu publikacji z zakresu prawa karnego, prawa wykroczeń oraz innych dziedzin prawa. Jej naukowe zainteresowania skupiają się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z szeroko pojętym prawem wykroczeń oraz na problematyce przestępstw seksualnych.

Katarzyna Ciučkowska-Leszczewicz – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego WPiA UWM w Olsztynie, radca prawny, obecnie radca PGSP, członek Polskiego Stowarzyszenia Ekonomicznej Analizy Prawa, uczestnik Polish Law & Economics Seminars.

Anna Franusz – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego, autorka publikacji z zakresu prawa postępowania cywilnego.

Katarzyna Frączak – magister prawa, doktorantka w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, radca prawny przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Łodzi, absolwentka Szkoły

Prawa Niemieckiego organizowanej przez Uniwersytet Łódzki we współpracy z Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Szkoły Prawa Amerykańskiego organizowanej przez Uniwersytet Łódzki we współpracy z IIT Chicago-Kent College of Law and Emerging Markets Foundation, Szkoły Praw Własności Intelektualnej organizowanej przez Centrum Praw Własności Intelektualnej im. H. Grocjusza w Krakowie oraz Podyplomowego Studium Prawnej Obsługi Przedsiębiorców organizowanego przez Uniwersytet Łódzki, zainteresowania naukowe skupiają się na prawie konsumenckim, żywnościowym oraz zagadnieniach związanych z ochroną zdrowia publicznego i środowiska naturalnego, współautorka publikacji „Obrót gospodarczy dopalaczami w prawie Unii Europejskiej na przykładzie prawa polskiego” oraz autorka publikacji z zakresu prawa żywnościowego i ochrony konsumentów.

Anna Górczyńska – doktor nauk prawnych adiunkt w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji na Uniwersytecie Łódzkim. Ukończyła studia prawnicze na Uniwersytecie Łódzkim. Studiowała również na uniwersytetach w Niemczech (Muenster, Giessen, Bonn) oraz odbyła staże w instytucjach lobbingsowych w Brukseli. Specjalizuje się przede wszystkim w polskim i europejskim prawie zamówień publicznych, partnerstwie publiczno-prywatnym, funduszach strukturalnych UE, e-administracji oraz szeroko rozumianym europejskim prawie gospodarczym. W latach 2007–2012 kierownik Studium Podyplomowego Fundusze UE, a od 2013 r. – kierownik Studium Podyplomowego E-administracja. Regularnie uczestniczy jako wykładowca w konferencjach zagranicznych oraz prowadzi gościnne wykłady na uczelniach zagranicznych (m.in. w Niemczech, GB, Danii, Chinach). Doświadczony trener na szkoleniach adresowanych do administracji samorządowej i rządowej oraz przedsiębiorców. Autorka licznych polskich i zagranicznych publikacji naukowych.

Anna Górska – Radczyni prawna, pasjonatka prawa cyberprzestrzeni (w tym prawa handlowego). Autorka wielu publikacji naukowych z zakresu elektronicznych aspektów prawa. Autorka bloga prawniczego www.lawschool.edu.pl. Obecnie pracuje w Instytucie Prawa i Nauk o Bezpieczeństwie Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku. Realizuje się również jako założyciel oraz pracownik Kancelarii Prawnej LegisLatte.

Michał Hejbudzki – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, adwokat, specjalizuje się w prawie cywilnym i gospodarczym.

Maria Jasińska – radca prawny specjalizujący się w prawie cywilnym, w szczególności ochronie praw wierzycieli i problematyce ochrony dóbr osobistych. Autorka publikacji z zakresu prawa cywilnego i handlowego w szczególności dotyczących skargi pauliańskiej i odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania przedsiębiorców. Uczestniczyła w wielu projektach związanych z podziałami i połączeniami spółek. Była również członkiem zarządu spółki giełdowej i członkiem rad nadzorczych. Od kilku lat prowadzi własną kancelarię.

Agnieszka Korzeniowska-Polak – doktor prawa, adiunkt w Katedrze Administracji w Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, radca prawny, od 1995 r. członek etatowy Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Łodzi, członek Polskiego Towarzystwa

Legislacji, członek Stowarzyszenia Edukacji Administracji Publicznej, członek wspierający Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego Rzeczypospolitej Polskiej, licencjonowany wykładowca zagadnień samorządowych, autorka ponad 50 publikacji naukowych.

Maria Królikowska-Olczak – profesor nauk prawnych, kierownik Katedry Europejskiego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego oraz profesor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Adwokat. Prezes Sądu Arbitrażowego Polski Centralnej przy Łódzkiej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Łodzi. Autorka licznych polskich i zagranicznych publikacji, opracowań, ekspertyz z zakresu polskiego i europejskiego prawa gospodarczego, prawa konkurencji, prawa pomocy publicznej, prawa zamówień publicznych, prawa farmaceutycznego. Wykładała na zaproszenie organizacji pozauniwersyteckich, w tym m.in. Okręgowej Rady Adwokackiej w Łodzi, Okręgowej Izby Radców Prawnych w Łodzi, Instytutu Europejskiego w Łodzi; prowadziła szkolenia dla sędziów, prokuratorów, notariuszy, przedsiębiorców. Wykładała jako *visiting professor* na Wydziałach Prawa w: Hiszpanii w Burgos, San Sebastian, Walencji; we Włoszech w Bari, w Lecce; w Finlandii w Helsinkach.

Jerzy Krzynówek – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor UWM, kierownik Katedry Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zainteresowania naukowe obejmują prawo rzymskie, historię i teorię prawa cywilnego.

Jacek Kudła – doktorant w Katedrze Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, absolwent prawa na Uniwersytecie Warszawskim oraz Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn (LL.M.), aplikant adwokacki (ORA w Warszawie), specjalizujący się w prawie cywilnym, prawie własności intelektualnej i prawie ubezpieczeń gospodarczych.

Ewa Lewandowska – doktor nauk prawnych asystent w Katedrze Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Ukończyła z tytułem magistra dwa kierunki studiów prawo i ekonomię (UWM w Olsztynie). Realizowała wykłady, jako *visiting professor*, na uniwersytecie Instituto Politecnico do Cavado e do Ave w Barcelos (Portugalia) oraz University of Pécs (Węgry). Członek Komisji ds. Kategoryzacji i Ankietyzacji WPIA UWM w Olsztynie. Autorka prowadzi badania naukowe w obszarze prawa cywilnego, w tym prawa kontraktów, prawa spadkowego oraz dóbr osobistych. Autorka publikacji w języku polskim i angielskim w tym zakresie.

Sylwia Łazarewicz – absolwentka Wydziałów: Prawa i Administracji oraz Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, asystent w Katedrze Prawa Gospodarczego WPIA Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, ukończyła studia podyplomowe z zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej na Uniwersytecie Warszawskim oraz Akademię Spółek w Szkole Głównej Handlowej, członek OIRP w Warszawie. Prowadzi badania naukowe w obszarze prawa gospodarczego. Autorka publikacji z zakresu prawa cywilnego i handlowego.